

Előszó

Foreword

Magyarország két évtizeddel ezelőtti csatlakozása az Európai Unióhoz mérföldkőnek számít az ország történetében. 2004-ben, amikor kilenc másik jelölttel együtt beléptünk az unióba, a tagság egybefonódott a demokrácia, a szabadság és a biztonság fogalmával. Bár a csatlakozás legnagyobb pozitívuma a gazdasági fellendülés lehetősége volt, a tagság nem csupán gazdasági fellendülést és társadalmi kohéziót eredményezett, hanem számos kihívást és változást is hozott, amelyek figyelembevétele szükséges a jövőbeli döntésekhez.

Az uniós csatlakozás iránt a hazai – és nem csak hazai – politikai elit, valamint Európa lakossága nagyon sokféle – valós és valótlan – prekonceptiót, félelmet és reményt táplált. Sokan Magyarországon a rendszerváltás lényegi akaratát és betetőzését látták a csatlakozási folyamatban, míg mások a nemzeti szuverenitás elvesztését, a független Magyarország bukását vizionálták.

Az biztos, hogy a csatlakozási szerződést 2003. április 16-án írta alá Magyarország Athénban, majd ugyanabban az évben népszavazást tartottak a tagságról, ahol a magyar választópolgárok nagy többsége, közel 84 százaléka támogatta az EU-csatlakozást, egyértelműen kinyilvánítva ezzel a többségi akaratot.

Aktuális lapszámunk lehetőséget ad visszatekinteni az elmúlt húsz évre és értékelni azt. Bár a mérleget számos szempont szerint meg lehet vonni, ebben a számban mi a napjainkban legfontosabb, avagy számunkra legfontosabb szempontokat próbáltuk kiragadni.

Először tanulmányunk az Európai Unió és a schengeni térség biztonságának kérdéseit vizsgálja. A Schengenhez való csatlakozás lehetővé

tette a tagállamok közötti utazást, mely szabad mozgás jelentős mértékben hozzájárult a kereskedelmi kapcsolatok bővítéséhez és a kulturális csere erősödéséhez. Ugyanakkor a csatlakozás új fokozatra emelte a biztonsági kihívásokat, és a határforgalom-ellenőrzés kiemelt jelentőséget kapott.

A 2004-es EU-s csatlakozás után Magyarország a munkaerő szabad áramlásának kedvezőbb feltételeit élvezte, a mobilitás azonban nem volt mentes a problémáktól. A migrációs válság idején, különösen 2015-ben, Magyarország a migránsok és menekültek tranzitállomásává vált, ami feszültségeket okozott a társadalomban és a politikai diskurzusokban egyaránt. Az EU-n belüli szolidaritás és a közös felelősségvállalás elvei megkérdőjeleződtek, a tagállamok közötti bizalom csökkent. A migrációs tendenciák mellett demográfiai változások, például a fiatalok elvándorlása és a népességszám csökkenése, komoly társadalmi és gazdasági kihívásokat jelentettek Magyarország számára. Második cikkünk átfogó képet nyújt a magyarországi vándorlás folyamatairól, főbb trendjeiről, különös hangsúlyt fektetve a közelmúlt válságaira és a kormányzati intézkedések értékelésére.

Az uniós csatlakozásról a lakosságnak is megalapozott véleménye volt és van. Mi sem mutatja ezt inkább, mint harmadik tanulmányunk, amelyben a szerzők idősoros adatok felhasználásával elemzik a magyar választók véleményét az EU-s tagsággal összefüggő kérdésekről. Ha visszatekintünk a csatlakozási folyamatra, 2004-et is egy népszavazás előzte meg, mely során a tagságot széles körű támogatottság övezte, annak ellenére, hogy az azzal járó hasznosulást kevesebben ismerték. A lakosság többsége gazdasági fejlődést és uniós források bevonását remélte. A tanulmány rámutat arra, hogy 2009 óta hogyan változott a lakossági véleményklíma, és hogy különösen a 2010-es évek közepétől megerősödtek a negatív érzések, a kezdeti optimizmust szkepticizmus és kritikai véleményformálás váltotta fel. A konfliktusok és kihívások ellenére azonban a csatlakozás óta eltelt időt pozitív fejleményként könyveli el a magyar lakosság.

Az elmúlt húsz évben érdemes megvizsgálni, hogyan alakultak Magyarország gazdasági folyamatai. Ezt teszi Hegedűs Tamás, aki tagságunkat gazdasági szempontból értékeli. A szerző konklúziója, hogy a tagság hazánkat és régiókat jelentősen hozzásegítette a piacgazdasági átmenet utáni felzárkózáshoz, ugyanakkor e lehetőségek kihasznál-

nálása nem automatizmusoktól, sokkal inkább a nemzeti kormányok színvonalától és hatékonyságától függött.

Műhelytanulmányként ajánljuk olvasóink figyelmébe *A kommunizmus múltja Spanyolországban* című cikkünket, amely José Luis Orella, a madridi San Pablo Katolikus Egyetem jelenkori történelem professzora tollából származik, és Dergán Ádám fordította magyar nyelvre.

A tanulmány Spanyolország történetén keresztül mutatja be, hogy a kommunizmus hatása a jelenre sokrétű, a múlt tapasztalatai és örökségei pedig jelentősen formálják a politikai és társadalmi kapcsolatok dinamikáját. A tanulmányt két részletben közöljük, az elsőt itt, a másodikat pedig következő számunk lapjain olvashatják.

Másik műhelytanulmányunkban, Megadja Gábor *Oakeshott kontra liberalizmus* című írásában azt vizsgálja, hogy Michael Oakeshott munkássága mennyiben felel meg a liberalizmus ismérveinek, azaz hogy a filozófus vajon valóban liberális meggyőződésű gondolkodó volt-e, ahogyan halála után számos munkában annak festették le. A szerző rávilágít, hogy létezik nem liberális és nem konzervatív individualizmus, illetve szabadságelvű konzervatív gondolkodás is, amelyek, bár az utóbbi évtizedekben inkább feledésbe merülnek, érdemessé teszik Oakeshott műveit az újbóli elolvasásra.

Ez a lapszám különböző történeteket és kutatásokat összefűzve festi le az Európai Unió és Magyarország viszonyának sokszínűségét. Az egyes fejezetek mélyreható elemzései és történetei lehetőséget nyújtanak az érdeklődőknek, hogy jobban megértsék az unió és hazánk közötti kapcsolat fejlődését.

Pillók Péter
szerkesztő